

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

15. desember 2025
UOS2511136/A.P.
13.05.00

Efni: Umhverfismat framkvæmda – Matsáætlun – Framleiðsluaukning seiðaeldisstöðvar First Water hf. við Öxnalæk

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar er barst 17. nóvember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfis- og orkustofnunar um ofangreinda matsáætlun.

Framkvæmdarlýsing

First Water hf. (hér eftir nefnt rekstararaðili) hefur starfsleyfi frá Umhverfis- og orkustofnun til að framleiða allt að 100 tonn af laxa- og bleikjuseiðum á ári. Rekstrarleyfi stöðvarinnar sem er útgengið af Matvælastofnun er fyrir að hámarki 100 tonna lífmassa á hverjum tíma. Breytingin sem er til umfjöllunar í þessari matsáætlun snýr að því að sækja um breytingu á starfsleyfi svo það heimili einnig 100 tonna hámarkslífmassa á hverjum tíma. Þá er áætluð framleiðslugeta allt að 250 tonn á ári svo um er að ræða 2,5 földun á framleiðslu miðað við núgildandi starfsleyfi.

Hrognamóttakan var stækkuð sumarið 2025 með því að bæta við þremur framleiðslugámum en til að auka framleiðslugetu þarf að auki að stækka núverandi tromlusíu svo hún anní öllu frárennsli frá stöðinni. Ekki er gert ráð fyrir öðrum verklegum framkvæmdum. Vatnsnotkun verður óbreytt.

Leyfi

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að breytingar á starfseminni eru háðar breytingu eða endurskoðun á starfsleyfi útgefnu af stofnuninni skv. 14. gr. laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, sbr. einnig 2. tl. viðauka II við lögin. Vatnstakan er jafnframt háð nýtingarleyfi stofnunarinnar skv. 6. gr. laga nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu.

Áhrif á vatn

Í matsáætluninni kemur fram að álag sé á ánni Varmá m.a. vegna frárennslis frá sundlauginni í Hveragerði og vegna þess að skólpestöð bæjarins anní ekki rennslinu sem berst til hennar. Fyrirhugað er að vinna mat á líklegum áhrifum framleiðsluaukningarinnar á viðtakann, vatnshlotið Varmá. Þá er ætlunin að fjalla um núverandi álag og líkleg samlegðaráhrif.

Umhverfis- og orkustofnun telur jákvætt og nauðsynlegt að mat á áhrifum á vatnshlotið verði unnið vel og bendir á [leiðbeiningar](#) sem stofnunin hefur gefið út. Mikilvægt er að fjalla um áhrifin í samhengi við núverandi álag en Varmá var sérstaklega valin til vöktunar í fyrsta vatnahring Íslands þar sem talið var að áin væri undir álagi vegna skólps. Stofnunin telur jákvætt að hreinsun verði bætt en efnalosun hefur verið yfir mörkum í eftirliti með starfseminni og hefur það verið skráð sem frávik frá starfsleyfi First Water hf. hjá stofnuninni.

Ákveðið ósamræmi er í umfjöllun um vatnsnýtingu. Í kafla 3.10 kemur fram að ekki sé til staðar vatnsnýtingarleyfi fyrir aukinni vatnstöku en að sótt verði um leyfi til Umhverfis- og orkustofnunar áður en til stækkunar kemur. Í kafla 4.4.5 kemur hins vegar fram að rekstraraðili telji ekki þörf á að fjalla frekar um vatnstöku í umhverfismatsskýrslu þar sem ekki sé fyrirhugað að auka vatnstöku.

Fram kemur að meðalupptaka úr vatnsbólum hafi verið 150 l/s undanfarin tvö ár. Umhverfis- og orkustofnun ítrekar að vatnstaka er háð nýtingarleyfi stofnunarinnar og því mikilvægt að sótt verði um slíkt leyfi.

Úrgangur

Umhverfis- og orkustofnun telur afar jákvætt að núverandi tromluþró og tromlusíu stöðvarinnar verði skipt út og stækkuð. Þá kemur fram að fiskiseyran sem síuð er frá með tromlusíu verði safnað í lokaðan tank sem verði tæmdur á 6-8 mánaða fresti. Stofnunin telur mikilvægt að í umhverfismatsskýrslu verði greint nánar frá því hvað verði gert við fiskiseyruna þar sem úrgangur frá starfseminni mun aukast við framleiðsluaukninguna. Stofnunin mun óska eftir áætlun um meðhöndlun úrgangs þegar sótt verður um breytingu á starfsleyfi og telur mikinn ávinning vera falinn í því að lágmarka og endurnýta fiskiseyruna en það er í samræmi við stefnu stjórnvalda í úrgangsmálum¹ þar sem eitt meginmarkmiðið er að hætta urðun lífbrjótanlegs úrgangs.

Skipulag

Fram kemur að aðalskipulag fyrir Hveragerðisbæ tiltaki sérstaklega hámarksframleiðslu en ekki hámarkslífmassa og því þurfi að uppfæra lýsingu í gildandi aðalskipulagi. Umhverfis- og orkustofnun tekur undir það og bendir á að stofnunin getur aðeins heimilað breytingu á starfsleyfi sé hún í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir.

Niðurstaða

Í matsáætluninni kemur fram að í umhverfismatsskýrslu verði lagt mat á umhverfisþættina viðtaka og lífríki í viðtaka og stök og erfðablöndun. Ekki er talin þörf á að meta áhrif á fuglalíf, gróðurfar, jarðmyndanir, landslag og ásynd, fornminjar, vatnstöku og lykt.

¹ [Í átt að hringrásarhagkerfi](#)

Umhverfis- og orkustofnun telur að fjalla ætti um vatnstökuna og áhrif hennar á vatn ef ætlunin er að auka vatnstöku. Að öðru leyti gerir stofnunin ekki athugasemdir við þá umhverfisþætti sem fyrirhugað er að fjalla nánar um í umhverfismatsskýrslu. Stofnunin gerir ekki athugasemdir við hvernig rekstraraðili hyggst vinna umhverfismat framkvæmdarinnar en ítrekar mikilvægi þess að gerð sé ítarleg grein fyrir losun frá starfseminni og áhrifum á vatnshlotið Varmá.

Virðingarfyllst,

Agnes Porkelsdóttir

sérfræðingur

Edda Sigríður Freysteinsdóttir

sérfræðingur